NICAM

Hilversum, 25 november 2026

Betreft: Position paper NICAM Online Kinderrechten DiZa

Geachte heer, mevrouw,

Kinderen hebben recht op een veilige digitale omgeving, maar ook op toegang tot informatie, participatie en ontwikkeling. Om die rechten in balans te brengen zijn transparantie, begrijpelijke labels en betrouwbare informatie over digitale platforms minstens zo belangrijk als technische maatregelen en handelingsperspectief. Het zijn essentiële voorwaarden voor het realiseren van kinderrechten online naast regelgeving. In dit position paper ga ik in op de vragen die vooraf gesteld zijn vanuit het perspectief van de bescherming van minderjarigen bij audiovisuele media, al meer dan 25 jaar onze expertise.

1. Hoe wordt aangekeken tegen een Europese minimumleeftijd van 15 jaar voor het gebruik van sociale media?

We hebben geen minimumleeftijd voor televisie, bioscoop en streamingsdiensten en dat komt omdat die mediapartijen aangesloten zijn bij het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM) en Kijkwijzer gebruiken. Deze diensten nemen verantwoordelijkheid in het classificeren van content en ontwikkelen een kijk-omgeving die veilig is voor kinderen, jongeren en volwassenen. Samen met de verschillende av branches en de overheid zijn er regels opgesteld waar alle partijen zich aan houden en waar het NICAM toezicht op houdt. Regels die voorzien in veilige omgevingen voor kinderen, naast de classificatie en informatie van content. Door afspraken te maken wanneer en hoe content wordt vertoond, zorgen de branches ervoor dat kinderen en jongeren niet onverhoeds in aanraking komen met content waar ze nog niet aan toe zijn.

Dat kan ook op sociale media. Sterker nog, NICAM voorziet in regelingen op sociale media met Kijkwijzer Online. Hierin zou wetgeving aangepast moeten worden om dit nog beter op de platformen te laten werken, omdat ook platformen een zorgplicht hebben. Nu ligt moderatiebeleid bij het platform zelf, om te bepalen of een video illegaal is of tegen de community guidelines. Dit is een vertaling van beleidskeuze in regels die toegepast worden door de platformen en dus van elkaar kunnen verschillen én het legt de macht volledig in de handen van de platformen. Terwijl in Nederland dit een onafhankelijk instituut is dat zorgt voor een wetenschappelijk gefundeerd instrument, uniformiteit en toezicht houdt op naleving van de regels. NICAM/ Kijkwijzer maakt tevens gebruik van wisdom of the crowd, als er iets verkeerd is gegaan, kunnen burgers dit meteen melden en wordt dit opgevolgd. Gebruikers hebben een stem als het niet goed gaat op het platform en hebben invloed in wat te ze kijken.

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich niet allemaal in hetzelfde tempo en sociale media vervullen ook positieve functies op het gebied van sociale participatie, informatievoorziening, creativiteit en burgerschap. Vanuit kinderrechtenperspectief moeten bescherming, participatie en ontwikkeling altijd in samenhang worden beschouwd.

Ook moeten we ervoor waken dat kinderen dezelfde bescherming en dezelfde kansen krijgen, onafhankelijk van waar hun wieg staat.

Postbus 322, 1200 AH, Hilversum • 035 6460860 • info@nicam.nl • www.nicam.nl
IBAN NL72INGB0650397304 • BIC INGBNL2A • KvK 32075777 • VAT NL808304203B01

Belangrijker dan één uniforme leeftijdsgrens is dat kinderen, jongeren, ouders en opvoeders vooraf kunnen zien met welk type content, functionaliteiten en risico's gebruikers van het platform te maken kunnen krijgen. Transparante informatie over bijvoorbeeld verslavende ontwerpkeuzes, commerciële beïnvloeding, geweld, seksuele inhoud of pestgedrag helpt ouders en jongeren om beter afgewogen keuzes te maken. De Digitale Kijkwijzer waar nu aan gewerkt wordt door het NICAM, gaat hierin voorzien maar liever nog hebben wij dat de platformen zelf hun verantwoordelijkheid nemen. Het NICAM zou het liefst samen met de platforms een kindveilige digitale omgeving creëren.

Dit gaat voor veel audiovisuele diensten wel heel goed, bijvoorbeeld bij streamingsdiensten als Netflix, HBO+ en Videoland. Maar Video Sharings Platforms als TikTok en Instagram worden op een andere manier gereguleerd en hier zit de missing link.

2. Er bestaat wet- en regelgeving, maar welke verantwoordelijkheid ligt bij de platforms en tegen welke knelpunten loopt men aan in de keten van preventie, aanpak en hulp?

Platforms dragen een verantwoordelijkheid die verder gaat dan het naleven van de minimale wettelijke eisen. Ze hebben een zorgplicht. Platforms dienen het bijvoorbeeld ook mogelijk te maken om de pictogrammen en/of labels van Kijkwijzer in beeld te brengen als content creators moeten tonen (zij zijn hier media wettelijk toe verplicht als ze schadelijke content verspreiden). Ook dienen de platforms de betrouwbare informatie van Kijkwijzer te koppelen aan technische beschermingsmaatregelen. Dit gebeurt voor alle andere media nu ook door de regels van het NICAM te volgen en Kijkwijzer informatie leidend te maken binnen uitzendtijden, (kind)profielen, kindersloten en aanbevelingssystemen.

Het probleem hierbij is dat de platformen niet verantwoordelijk worden gehouden voor de verspreiding van content zoals dat wel met streamingsdiensten gebeurt. De mediamakers/de uploaders op het platform met hun inhoud vallen onder de verschillende nationale wetgevingen (implementatie van de AVMSD). Dit zorgt ervoor dat de inhoud van Nederlandse uploaders op het platform wordt gereguleerd vanuit de Nederlandse mediawet waarin aansluiting bij het NICAM in geval van schadelijke content wordt afgedwongen. De uitvoering door deze uploaders van de beschermingsmaatregelen is echter daarbij vaak niet mogelijk doordat het platform deze niet faciliteert. Daarom pleit het NICAM voor wettelijk afdwingen van de aansluiting van (VSP) platforms bij het NICAM zodat betrouwbare informatie (over zowel de inhoud als het platform zelf), gekoppeld aan technische beschermingsmaatregelen kan worden afgesproken en ouders en kinderen de controle krijgen.

Het NICAM kan dan, zoals voor alle andere media, vanuit haar reglementen toezicht houden op de uitvoering en een onafhankelijke klachtenprocedure waarborgen. Platformen moeten meewerken, net als de kabelaars bij televisie. Van platformen mag worden verwacht dat zij:

- risico's voor kinderen proactief identificeren;
- schadelijke ontwerpkeuzes beperken;
- transparant zijn over aanbevelingssystemen;
- effectieve meld- en hulpmechanismen aanbieden;
- samenwerken met onderzoekers, toezichthouders en maatschappelijke organisaties.

goed bekeken!

In de praktijk zien we verschillende knelpunten:

- ouders hebben vaak onvoldoende zicht op de werking van platforms;
- informatie is verspreid en moeilijk vergelijkbaar;
- risico's veranderen sneller dan regelgeving kan bijhouden;
- internationale platforms opereren grensoverschrijdend terwijl nationale handhaving beperkt is;
- veel aandacht gaat uit naar incidenten, terwijl preventie minder zichtbaar is.

Daarom is het van belang om zolang dit niet goed georganiseerd is te investeren in een instrument zoals de Digitale Kijkwijzer, die begrijpelijke informatie geeft over online risico's. Goed geïnformeerde ouders, jongeren en professionals vormen een belangrijke schakel tussen preventie, begeleiding en bescherming.

3. Hoe wordt aangekeken tegen de rolverdeling tussen overheid, platforms, ouders en kinderen zelf?

Bescherming minderjarigen/ Online veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid.

De overheid stelt wettelijke kaders, waarborgt kinderrechten en ziet toe op naleving. De overheid moet ervoor zorgen dat kinderen beschermd worden tegen beeld- of geluidsmateriaal dat schadelijk voor ze is. (artikel 17 van het VN Kinderrechtenverdrag en Mediawet, Hoofdstuk 4). kinderen hebben recht op bescherming.

Platforms dragen de primaire verantwoordelijkheid voor een veilige digitale omgeving. Zij ontwerpen de omgeving, bepalen de algoritmes, de aanbevelingssystemen en de interactiemechanismen. Daarom mogen risico's niet volledig worden afgewenteld op ouders of jongeren.

Ouders en opvoeders spelen een belangrijke rol bij begeleiding en het maken van keuzes, maar kunnen die rol alleen goed vervullen wanneer zij beschikken over begrijpelijke, betrouwbare en vergelijkbare informatie en sociale media gebruik je individueel.

Kinderen en jongeren moeten passend bij hun leeftijd worden betrokken bij hun eigen online weerbaarheid en digitale vaardighedenontwikkeling.

Maatschappelijke organisaties voor preventie, voorlichting en curatie.

Vergelijkbaar met de fysieke wereld moet veiligheid zoveel mogelijk in het ontwerp van de omgeving worden ingebouwd. Voorlichting alleen is onvoldoende wanneer systemen structureel risicovol zijn ontworpen.

goed bekeken!

4. Wat is er nodig om de online veiligheid van kinderen en jongeren te waarborgen?

Een effectieve aanpak vraagt om een combinatie van maatregelen en goede samenwerking tussen overheid, toezichthouders en organisaties voor de uitvoering:

1. **Safety by Design** Platforms moeten veiligheid en kinderrechten vanaf het ontwerp integreren.
2. **Transparantie** Ouders en jongeren moeten vooraf inzicht krijgen in de aard van content en risico's op een platform.
3. **Betrouwbare informatie-instrumenten** Gestandaardiseerde labels en classificaties kunnen complexe informatie vertalen naar begrijpelijke keuzes. Dat is precies de rol die Kijkwijzer al decennialang vervult voor audiovisuele content en die met de Digitale Kijkwijzer wordt uitgebreid naar online omgevingen.
4. **Voorlichting** Kinderen, ouders en professionals hebben ondersteuning nodig om online risico's te begrijpen en ermee om te gaan.
5. **Technische beschermingsmaatregelen** De platformen bieden op basis van betrouwbare informatie effectieve beschermingsmaatregelen aan voor ouders en kinderen.
6. **Effectieve handhaving** Regelgeving is alleen effectief wanneer naleving controleerbaar en afdwingbaar is.
7. **Wetenschappelijke onderbouwing** Maatregelen moeten gebaseerd zijn op onderzoek naar daadwerkelijke effecten op kinderen en jongeren.
8. **Maatschappelijke organisaties** Voor preventie, voorlichting en curatie.

5. Hoe ziet het speelveld van organisaties die zich inzetten voor de online veiligheid van kinderen eruit?

Het huidige speelveld is breed en ieder heeft zijn eigen rol. Er zijn organisaties die zich richten op:

- wet- en regelgeving;
- toezicht en handhaving;
- mediawijsheid en educatie;
- kinderrechten;
- hulpverlening;
- onderzoek;
- classificatie- en informatiesystemen.

NICAM vervult daarin een onderscheidende rol doordat het zich richt op het verschaffen van onafhankelijke en begrijpelijke informatie aan ouders en jongeren. Kijkwijzer helpt gebruikers al jarenlang om geïnformeerde keuzes te maken over audiovisuele content. De uitdaging is om diezelfde duidelijkheid ook beschikbaar te maken voor online omgevingen waar risico's niet alleen in de inhoud zitten, maar ook in functionaliteiten zoals algoritmische aanbevelingen, interactie met onbekenden, commerciële beïnvloeding en eindeloos scrollen.

goed bekeken!

Platforms worden veelal gereguleerd vanuit Ierland en de content creators/uploaders met hun content in Nederland/ Europa vallen onder de nationale implementaties van de AVMSD.

Samenwerking tussen toezichthouders, kinderrechtenorganisaties, kennisinstellingen, platforms en informatiesystemen is noodzakelijk vanuit een visie van de overheid en breed gedeeld tussen de verschillende ministeries. Er is een aantal organisaties in Nederland die hierin een belangrijke rol spelen, zoals het NICAM als het gaat om schadelijke inhoud en ontwerp en de manier waarop die inhoud/ content wordt verspreid. De inzichten uit het Opgavenetwerk Digitale Balans (NDB) van Netwerk Mediawijsheid, waarin onder meer organisaties als GGD GHOR Nederland, Trimbos, NJi, Unicef en NICAM deelnemen, vormen een belangrijke basis voor digitale opvoeding. Er kan verder worden gebouwd met de bestaande samenwerkingsverbanden en kennisstructuren, zodat er geen nieuwe netwerken of organisaties hoeven te worden opgezet.

Conclusie

Het debat over online veiligheid wordt vaak gevoerd als een keuze tussen reguleren of opvoeden. Vanuit NICAM zien wij dat er een derde pijler nodig is: transparante en begrijpelijke informatie gekoppeld aan praktische beschermingsmaatregelen. Net zoals Kijkwijzer ouders al tientallen jaren ondersteunt bij keuzes rondom films, series en games, hebben ouders en jongeren ook online behoefte aan duidelijke, betrouwbare en vergelijkbare informatie over de risico's van digitale diensten. Alleen wanneer bescherming, transparantie, verantwoordelijkheid en handelingsperspectief samenkomen, kunnen kinderrechten ook in de digitale omgeving daadwerkelijk worden gewaarborgd.

Hoogachtend,

T. van Stormbroek

Tiffany van Stormbroek

Directeur-bestuurder

goed bekeken!